

УДК [32:911.3:005.21](477)-042.3

DOI [https://doi.org/10.32689/2523-4625-2022-4\(64\)-10](https://doi.org/10.32689/2523-4625-2022-4(64)-10)

Володимир ЛІПКАН

доктор юридичних наук, професор, докторант відділу правових проблем політології,
Інститут держави і права імені В. М. Корецького Національної академії наук України,
вул. Трьохсвятительська, 4, Київ, Україна, 02000
ORCID: 0000-0002-7411-2086

Volodymyr LIPKAN

Doctor of Sciences in Law, Professor, Doctoral Student at the Department of Legal Problems of Political
Science, Institute of State and Law named after V. M. Koretskyi NAN of Ukraine, Trokhsviatyetska str., 4,
Kyiv, Ukraine, 02000
ORCID: 0000-0002-7411-2086

ГЕОСТРАТЕГІЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ: ЧИННИКИ ВПЛИВУ

GEOSTRATEGY OF THE MODERN UKRAINIAN STATE: IMPACT FACTORS

Актуалізація політичного режиму вбивць, використання політичних інститутів з метою знищення як власної, так і інших націй, насадження ідеології нацизму – все це на жаль не політична футурологія, а прояви безпорадності існуючих політичних інститутів, які допустили такі прояви у XXI столітті, коли в серці Європи відбувається епічна та кривава війна.

Неготовність європейців до цієї війни пояснюється тим, що в рамках європейських політичних систем, війна як продовження політики іншими засобами, вже давно не розглядається справжнім інструментом політичних відносин. Тож, мало хто вірив у здатність і політичну готовність путінського режиму до реалізації цієї безумної, агресивної та смертоносної політики війни проти України. Однак із позицій політичної аналітики, саме політичний аналіз, аналіз стратегій розвитку політичних відносин і політичних інститутів всередині російського суспільства, в тому числі численні політичні вбивства всередині РФ, уможливили сформувані беззаперечні докази, сформулювати індикатори, ідентифікувати ті чинники, які були помітні, починаючи ще з 1991 року, а потім – 8 серпня 2008 року – набули нового агресивного прояву і у 2014 році, а згодом, не отримавши належної відповіді в обличчі міжнародних політичних інститутів, увиразнилися у варварському та деструктивному прояві 24 лютого 2022 року.

Одна з багатьох причин неготовності до своєчасного упередження війни полягала у відсутності застосування результатів стратегічного мислення, небажанні аналізувати з позицій науки ті чинники, причини, умови та інші детермінанти, що впливали на геостратегічний ландшафт і формували достатньо чітку картину щодо реальності проведення агресивної війни путінського режиму проти незалежної та суверенної держави, війни на знищення загальнолюдських спільних та солідарних цінностей, реалізації непередбачуваної державної політики.

Підігрування і підсікування таким злочинним і терористським режимом відбувається не лише серед лідерів громадської думки, політологів та політиків, а й на жаль серед науковців. Саме тому докладний аналіз наукових здобутків російських авторів уможливорює чітко ідентифікувати ерозію моралі не лише путінського режиму, а й зміст і сенс світогляду так званої „наукової інтелігенції”, і російського суспільства взагалі. Ця війна – це не війна лише путінського режиму. Це війна російського суспільства і руської ментальності, війна руського світу, очолювана путінським режимом. Це принципова позиція.

На підставі авторської концепції геостратегії аналізуються чинники, які впливають на геостратегічний ландшафт, і як наслідок формують дороговкази для вироблення сучасної та ефективної результативної геостратегії сучасної Української держави. У статті надається додаткова аргументація щодо продовження і артикуляції авторської ідеї щодо чіткого порізнення геополітики і геостратегії.

Розглянуто чинники інтегративності геостратегії, впровадження штучного інтелекту, технологій метасвіту та NFT при розрахунках імовірності реалізації стратегічних рішень, рівнях та масштабах динаміки горизонтів існування тих чи інших явищ; врахування стратегічних національних цінностей.

Окремо наголошено на такому чиннику, як інфраструктурна війна, уопслідуючи політичну лінгвістику уведено в науковий обіг політологічні неологізми: деінфраструктуризація, інфраструктурний цинізм, інфраструктурна десуверенізація. Подано форми прояву, разом із практичними прикладами.

Виділено проблематику рідкоземельних металів, обґрунтовано причини одвічного прагнення до ліквідації Української держави, запропоновано відповідний комплекс заходів щодо формування сильної та розумної держави, стратегічної архітектури і стратегічного мислення.

Ключові слова: геостратегія, деінфраструктуризація, інфраструктурний цинізм, десакралізація, десуверенізація, українство, стратегічна культура, стратегічна еліта нації, геостратегічний ландшафт, інфраструктурна війна, рідкоземельні метали.

The actualization of the political regime of murderers, the use of political institutions to destroy both their own and other nations, the imposition of the ideology of Nazism – unfortunately, all these are not political futurology, but the manifestations of helplessness of existing political institutions, which allowed such manifestations in the 21st century, when an epic and bloody war is taking place in the heart of Europe.

The unpreparedness of Europeans for this war is explained by the fact that, within the framework of European political systems, war as an extension of politics by other means has not been considered a real tool of political relations for a long time. Thus, few believed in the ability and political aptitude of Putin's regime to implement this insane, aggressive and deadly policy of war against Ukraine. However, from the standpoint of political analytics, namely, political analysis, analysis of strategies for the development of political relations and political institutions within Russian society, including numerous political murders within RF, made it possible to accumulate undeniable evidence, formulate indicators, identify those factors that were noticeable since 1991 – and on August 8, 2008 – and took on a new aggressive manifestation in 2014. Consequently, without receiving a proper reaction of international political institutions, they expressed themselves in a barbaric and destructive manifestation on February 24, 2022.

One of the many reasons for the lack of preparedness to prevent the war timely was the failure to apply the results of strategic thinking, unwillingness to analyze from the standpoint of science those factors, causes, conditions, and other determinants which affected the geostrategic landscape and shaped a sufficiently coherent picture of the reality of the Putin regime's aggressive war against an independent and sovereign state, the war on the destruction of universal common and solidarity values, the implementation of unpredictable state policy.

Such criminal and terrorist regimes are not only played up and supported by public opinion leaders, political scientists and politicians but also, unfortunately, academics. Therefore, a detailed analysis of the scientific contributions of Russian authors makes it possible to clearly identify the erosion of morality both of the Putin regime and the content and essence of the worldview of the so-called "academic intelligentsia", and of Russian society as a whole. This war is not only a war of the Putin regime. This is the war of Russian society and Russian mentality, the war of the Russian world, led by the Putin regime. This is a principled position.

Based on the author's concept of geostrategy, the factors affecting the geostrategic landscape are analyzed, and as a result, they form roadmaps for elaborating a modern and effective and productive geostrategic strategy of the modern Ukrainian state. The article provides additional argumentation for the extension and articulation of the author's idea of a clear distinction between geopolitics and geostrategy.

The author considers the factors of geostrategy integration, the introduction of artificial intelligence, meta-world technologies and NFT in the assessments of the probability of implementing strategic decisions, the levels and scale of the dynamics of the existence horizons some phenomena; taking into account strategic national values.

Special emphasis is placed on such a factor as infrastructure war; following political linguistics, political neologisms have been introduced into the scientific use: deinfrastructurization, infrastructure cynicism, infrastructure de-sovereignty. Manifestation forms are presented together with practical examples.

The problems of rare-earth metals are highlighted; the reasons for the permanent desire to liquidate the Ukrainian state are substantiated, and an appropriate set of measures is proposed for the formation of a strong and intelligent state, strategic architecture and strategic thinking.

Key words: *geostrategy, de-infrastructurization, infrastructure cynicism, desacralization, de-sovereignty, Ukrainianness, strategic culture, strategic elite of the nation, geostrategic landscape, infrastructure war, rare-earth metals.*

Загальна постановка проблеми

Доволі небагато досліджень під час війни безпосередньо актуальних та нагальних питань. Більшає усіляких „експертів” та дикторів, які можуть озвучувати чужі ідеї, не маючи ґрунтовної політологічної та взагалі вищої освіти, власної, поважної серед фахівців, думки, будучи насправді дієвими особами чужих політичних комедій. Унаочнюється чіткий водорозділ між „людом” і „наридом”, які потребують і згодом стають споживачами різного класу політичної інформації і зумовлюють використання урізноманітнених політичних комунікацій та стратегічних наративів.

Тому роль науковців як ніколи ціннішає. Перекоаний, що зараз вирішальний час, коли саме від нас, науковців, залежить формування вірних дороговказів розвою стратегії розвитку нашої держави в умовах впливу чинників різної природи, нового творчого подиху нації.

Доволі часто доводиться чути навіть від науковців, про те, що Росія не має виграти цю війну, а Українська держава, має лишатися

незалежною. Це гасла і лише примітивізм, недосконалість мислення, обмеження світогляду. Такі думки шкодять не лише науці, а й передусім знову вводять в оманливі манівці невизначеності і перманентного хаосу Українську державу.

Адже **справжня геостратегія** успішної та процвітаючої Української держави має полягати у тому, щоб політичний режим в Росії не мав більше не лише наміру і бажання, а й передусім стратегічного потенціалу, в тому числі й інтелектуального для того, щоб розв'язувати агресивні та криваві війни. Війна має стати не вигідною для Росії, її політичної системи та відповідних інститутів, у тому числі її авторитарного імперського режиму. **Справжня причина війни** – не Україна (як на це лише через 7 місяців війни почав зненацька відзначати відомий російський опозиціонер *Навальний [1]*), а саме Росія; тому маємо вивчати причини і впливати на них, а не постійно робити еквівоки лише на саморозвиток і самовдосконалення, або на лише зміну режиму, лишаючи політичну систему, відповідні їй інститути

в первісному стані, які власно і згенерували путінський режим: не навпаки.

Отож підготовка політологічних досліджень має відбуватись, відштовхуючись не лише від парадигмальних концептів політичних наук, сталих теорій, а передусім спиратись на стратегічні національні цінності, секторальні стратегії, об'єднані до макросистеми – геостратегії сучасної Української держави.

Я категорично проти, коли до політики лізуть ті, хто в ній не розбирається. Прикладом, *Ілон Маск*, напевно з нудьги або випробовуючи свою стратегію щодо кількості ботів в Твіттер перед можливою його купівлею, 3 жовтня 2022 року вирішив зробити вклад і нарешті дати „цінні” поради всій світовій спільноті, які так чекали на це, щодо припинення війни путінського режиму проти України, фактично перетворившись у глашатая путінської пропаганди. „Цінні” поради від „мудрого” *Маска* виглядають наступним чином: „Провести „референдуми” на підконтрольних Росії територіях під наглядом ООН. „Росія йде, якщо на те буде воля народу”. Крим формально входить до складу РФ, як це було з 1783 року. (До так званої „помилки Хрущова”, додає *Маск*). Гарантується водопостачання Криму. Україна залишається нейтральною державою” [2].

На жаль, мова наукової статті не дозволяє дати вичерпну оцінку інтелектуальним здібностям даної особи саме в політології, але це було відразу ж зроблено дописувачами цієї особи в його соціальних мережах, включаючи українських політиків. Акції *Тесла* одразу ж впали на 9 % і вже наступного дня, прийшовши до тями, *Ілон Маск* здійснив спробу щодо виправлення ситуації, відзначивши, що витратив на *Starlink* для України понад \$ 80 млн., водночас заявивши про бажання відновити перемовини щодо купівлі Твіттер. Фактично, через такий вклад, *Маск* переконався, що *Твіттер* – це не мережа ботів (початкова теза щодо відмови від купівлі Твіттер), а його дописи читає і коментує багато людей [3].

Але симптоматичним є те, що будь-які особи, які чи то в бізнесі чи то в медіа досягли певних успіхів (крім *Маска*, згадаю, наприклад *Джека Ма*, чисельних артистів, які роблять „пробу пера” в практичній політиці), чомусь починають думати, що вони знаються на політиці і давати поради, не знаючись ані в історії, ані в безпеці, ані в міжнародних відносинах, ані в політології.

Напевно у цьому є і наша провина як науковців політологів, адже валідність наших досліджень та їх застосування у практиці,

якщо б це призводило до поліпшення стану та якості життя людства, напевно б позбавило можливості таких, як *Маск*, давати свої „цінні поради” щодо важливих стратегічних питань, фактично граючись власною аудиторією чутливими питаннями, тим самим формуючи легковаження до держави як складного політичного інституту через брак, передусім державницького світогляду.

Аналіз публікацій

Багатоплановість обраної для дослідження теми зумовлює звернення до ряду аспектів. Передусім аналізувалися політологічні дослідження науковців з Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України таких вчених, як: *О. Скрипнюк*, *В. Горбатенко*, *І. Кресіна*, *Н. Оніщенко*, *Ю. Шемшученко*, *В. Явір та ін.*

Також було узято до уваги окремі фрагменти аналітичних досліджень Національного інституту стратегічних досліджень, стосовно формування елементів державної політики у сфері інфраструктури.

Звичайно, використано доробок моєї наукової школи: *Г. Ю. Зубко*, *І. В. Діордіца*, *О. А. Мандзюк*, *Ю. Є. Максименко*, *А. М. Лобода*, *В. В. Майоров*, *В. Ю. Кобринський*.

Утім у переважній більшості досліджень, не аналізуються саме ті – реальні чинники, які впливають на продовження війни проти України і визначають вигідні для Української держави параметри виграшу у війні проти путінського режиму з настанням результату у вигляді постросії. Не визначається їх іманентний характер і не доводиться думка про те, що стратегія має впливати на розвиток саме України, а не відповідати очікуванням третіх сторін щодо зміни вектора політичного режиму в Росії. Чимало було підготовлено актів стратегічної правотворчості з безпечових питань, було визначено чимало урізаноманітнених загроз, передбачено вжиття комплексних заходів, виділено навіть окремі державні / національні системи захисту / безпеки. Але політична готовність до їх вжиття, практична реалізація або взагалі ефективність і доцільність цих документів у разі їх невиконання ставить дуже багато запитань до ефективності політичних інститутів, компетентності політичних суб'єктів, стратегічної культури та горизонтів стратегічного мислення.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми

У більшості західних досліджень стратегія щодо України: це постУкраїна як оплот захисту східного флангу НАТО, дієва та ефек-

тивна сила чужих стратегій. Західні стратеги та відомі колумністи, на жаль, щодо Української держави, продовжують перебувати у магічному полоні (або ж свідомому спрямуванні розвитку нашої держави в координатах власних інтересів) *управління наслідками*. Моє завдання інше – будова геостратегії Української держави, а це означає, що геостратегія, на моє тверде і непохитне переконання, має фокусувати власний розвиток на *стратегічному управлінні причинами та умовами, іншими детермінантами*.

Лише тоді буде розуміння того, що має йтися *не про постпутінський режим* в Росії як наслідок російсько-української війни, а саме **про постросію**: нова політична система, нові політичні інститути, нові політичні відносини і відповідні суб'єкти із нової ідеології. І заходу слід готуватися саме до постросії, а не постпутінського режиму.

Постросія – предмет стратегії західного світу.

Тактика:

- сприяння в будові сильної Української держави;
- прийняття України до НАТО;
- посилення захисту внутрішньої безпеки передусім в аспекті цінностей демократичних держав;
- посилення єдності ЄС та Західного світу;
- проведення збалансованої та розумної міграційної політики;
- формування спільної інфраструктурної стратегії ЄС;
- декарбонізація та унеможливлення залежності від енергоносіїв з однієї країни (*назва цієї країни не є значущою: адже для власної свободи цінністю виступає відсутність будь-якої залежності реалізації своєї стратегії від будь-яких третіх сторін*) тощо.

Це суттєво викривлює сучасні діоптрії стратегів заходу, і надає можливості по-новому дивитись на **геостратегію в пропонуваному мною розумінні**: як когнітивну політико-безпекову практику і макросистему широкомасштабних цілеспрямованих та свідомих, каскадних і комплексних заходів компетентних суб'єктів щодо реалізації державної політики в найбільш важливих сферах життєдіяльності на підставі стратегічних національних цінностей.

Отже, відповідно до предмета статті, визначу та опишу ті **чинники**, які є суттєво важливим для формування геостратегії сучасної Української держави: Стратегії **ДЛЯ**, а не стратегії *заради* реалізації інтересів третіх країн або *проти* когось / чогось.

По-перше. Необхідно брати до уваги інтегративний характер **геостратегії як макросистеми**, що невід'ємно пов'язана з інфраструктурною, воєнною та безпековою політикою, економічною (включаючи виробничу, фінансову, бюджетну), соціальною (включаючи медичну, освітню, побутову, туристично-рекреаційну), інформаційною та іншими видами державної політики.

Відтак, за принципами взаємної залежності при розробленні одного напряму політики слід водночас враховувати концептуальні засади як суміжних, так і принципи будови макросистеми. Інтегральний і міждисциплінарний підходи мають бути покладено в основу будови сучасної моделі геостратегії [4], еталонна модель якої буде надана нижче.

Зважаючи на важливість і актуальність інфраструктурних відносин, нагальність реалізації державної інфраструктурної політики, ключові приклади я наводитиму саме в розрізі даного виду державної політики [5].

Наприклад. „*Реформа*” системи охорони здоров'я України, в ході якої передбачається укрупнення медичних закладів і скорочення їх у малонаселених пунктах, суттєво відбивається на медичній інфраструктурі регіонів, що в цілому унеможлиблює реалізацію права на життя окремими категоріями громадян України.

Аналогічну ситуацію можемо спостерігати і в *освітній сфері*: скорочення сільських шкіл змінює освітній інфраструктурний ландшафт, формуючи передумови до розумового обмеження нації і перетворення її на біомасу, не здатну на реалізацію свого суверенітету і відповідно такої, що потребуватиме зовнішнього управління. Присутність іноземців на посадах в органах державної влади – яскравий приклад деінтелектуалізації української влади, визнання зверхності над собою іноземних громадян та їхніх урядів. Це все не має нічого спільного ані із суверенітетом, ані з контекстом та й загалом онтологічним сенсом геостратегії сучасної Української держави, яка слугує природним відлунням втілення національної ідентичності.

Примітним у наголошеному нами аспекті стало рішення Окружного адміністративного суду України від 14 жовтня 2021 року, в якому було визнано „незаконним формування органів державної влади іноземцями, які брали участь у кадровій комісії, ... участь будь-яких іноземних осіб або органів, організацій у формуванні органів влади України очевидно суперечить декларації про державний суверенітет України і, відповідно, Конституції України... приписи про участь в атестації про-

курорів осіб, визначених дипломатичними місіями та міжнародними організаціями, порушують основоположні конституційні принципи держави, зокрема суверенітет, право народу України на його реалізацію, неподільність державної влади, оскільки посольства іноземних держав та міжнародні організації не є представниками народу України і не належать до народу України” [6].

По-друге. Також слід наголосити і на відсутності системних напрацювань щодо впровадження *штучного інтелекту*.

Сьогодні Україна, окрім галасливих заяв чиновників, насправді фактично не здатна сформувати та реалізувати достатню політику кібербезпеки для ефективної протидії кіберзагрозам з боку Китаю, Росії та інших держав, які мають свій інтерес щодо впливу на геостратегічний курс нашої держави. Через відсутність інфраструктури впровадження систем штучного інтелекту формуються суттєві передумови для небезпеки не лише нинішньому, а й майбутньому поколінням українців.

Звичайно, можна схвально поставитися до введення в експлуатацію у жовтні 2021 року сучасної інформаційно-аналітичної системи Головного ситуаційного центру країни „СОТА”, яка, як наголошується її засновниками і розробниками, працює з Big Data, забезпечує зберігання, поєднання та аналіз даних з різних джерел задля підвищення достовірності, ефективного моніторингу стану національної безпеки з понад 20 напрямів з метою ефективної координації діяльності державних органів. Серед цих напрямів – соціальна, внутрішньо- та зовнішньополітична безпека, події у зоні проведення ООС, поширення захворюваності на коронавірусну інфекцію COVID-19 у світі та в Україні, просторова та функціональна трансформація, самоврядування у контексті децентралізації, місцеві бюджети та спроможність громад, надрокористування, економічна безпека, фінансові ринки, загрози на внутрішніх та зовнішніх ринках тощо [7].

Натомість не є зрозумілим, яка вимірюється ефективність даної системи і яким чином отримані дані змогли зарадити війні путінського режиму проти нашої держави, яка була розпочата 24 лютого 2022 року. Які прогнози були зроблені, і якщо було передбачено війну, то що було зроблено відповідно до отриманих від даної системи даних? У згаданому контексті, хто нестиме, принаймні, політичну відповідальність за негативні наслідки?

Утім питання штучного інтелекту в даному кластері завдань не значаться. Здійснений догматичний аналіз текстів документів умож-

ливив висновувати, що жодної згадки про штучний інтелект не міститься ані в Концепції забезпечення національної системи стійкості, затвердженій Указом Президента від 27 вересня 2021 року [8], ані в Стратегії забезпечення державної безпеки, затвердженій напередодні війни – 16 лютого 2022 року [9].

Світовий лідер у цьому плані – Китай – чітко, системно та поступово, але головне, невідворотно рухається до світового панування завдяки досягненням в області не лише штучного інтелекту, але й машинного навчання і різноманітних кіберможливостей. Зважаючи на той факт, що наявність високотехнологічного устаткування визначатиме лідерство в майбутньому кіберглобалізованому світі, зважаючи на значний потенціал Тайваню щодо виробництва високотехнологічної продукції, наразі стають зрозумілими справжні причини активізації політичного режиму в КНР щодо зазіхань на Тайвань, поєднаний із реальними погрозами уведення військ. Справжня мета – контроль високотехнологічного виробництва забезпечить безумовне панування КНР в світі. Відтак, жорстка позиція США нехай і в рамках концепції стратегічної неоднозначності, більш прозора та зрозуміла: війська США захищатимуть Тайвань у випадку нападу КНР. Чого не було з Україною, адже з практичної точки зору, і на це наголошував Байден на початку війни, Україні не була стратегічним партнером США у воєнній політиці і в Україні не було розміщено високотехнологічні виробництва, які б працювали в інтересах США. Більше того, саме стратегічна помилка вищого керівництва США щодо відкритого оголошення про те, що війська США не братимуть участі у війні в Україні, фактично розв’язали руки путінському режиму, який продовжує вести власну загарбницьку війну, вже не побоюючись жодного відкритого зіткнення із будь-якою країною НАТО. Винятком може бути неспровоковане застосування ядерної зброї, що може стратегічно змінити практичну рішучість і готовність результативної участі в деокупації українських земель станом на 24 серпня 1991 року (хоча не слід виключати й інші варіанти, якщо широко інтерпретувати зміст та хронотопу геостратегічного ландшафту Української держави).

На думку голови підрозділу Пентагону з розробки військового ПЗ *Ніколас Чайлан* (Nicolas Chaillan), порівняно з тим прогресом, якого досягла КНР, кіберзахист в ряді держвідомств США знаходиться „на рівні дитячих садків” [10]. На цьому тлі говорити про кіберможливості України, вже не кажучи про

формування відповідної кіберінтелектуальної інфраструктури – годі й згадувати.

Доречним у цьому напрямі є природний та імперативний симбіоз приватних ІТ-компаній і державних установ, які реалізують відповідні види державної інфраструктурної політики. Причому, на моє переконання, механізм даної взаємодії має бути чітко виписаний у відповідному законі, на кшталт Закону України „Про боротьбу з тероризмом”, так само має бути чітко прописано обов’язок даних компаній вкладати чітко визначений відсоток свого валового доходу в розвиток технологій штучного інтелекту.

Водночас виникають питання щодо зміни підходів у соціальній політиці, розв’язанні суто гуманітарних проблем, дотичних до дотримання прав людини, зокрема щодо безпечного транспортування школярів або транспортування хворих на віддалені відстані.

Відтак, сучасний етап концептуального розуміння структури геостратегічного ландшафту передбачає охоплення не тільки традиційних матеріальних об’єктів, а й інформаційно-комунікаційного та цифрового простору у глобальних транснаціональних масштабах. Також доцільно зважати і на дедалі більше впровадження штучного інтелекту для управління об’єктами стратегічної інфраструктури. Це означає, що формування державної інфраструктурної політики потребує кардинальної відмови від застарілих стереотипів і врахування новітніх тенденцій та позитивного світового досвіду у зазначеній сфері, зокрема врахування засад утвердження шостого технологічного укладу [11].

Окрема увага в рамках розроблення геостратегії має приділятися розширенню застосування послуг Web3, що використовують метавсесвіт і NFT, заохочуючи як приватні компанії, так і муніципальні організації. Досвіді цього вже є в Японії [12].

По-третє. Засадничим для розроблення геостратегії сучасної Української держави мають виступати *стратегічні національні цінності*, на підставі яких мають бути сформовані стратегічні пріоритетні національні інтереси, також впроваджено систему національного протекціонізму, нівелювання партнерозалежних відносин із одночасним винаходом балансу та паритету щодо євроінтеграційних прагнень та міжнародних відносин і реалізацією національних інтересів, ґрунтуючись на стратегічних національних цінностей.

Адже стратегічною метою функціонування і розвитку будь-якої політичної системи має бути досягнення стану *системної рівноваги*

[13, с. 31]. Подібне зумовлено вигідним геостратегічним становищем і значенням Української держави, а відтак – пошуком взаємовигідних шляхів об’єднання та політичної інтеграції з ЄС.

Одним із важливих кроків на цьому етапі стали безпосередні дії у жовтні 2021 року щодо інтеграції енергосистем України та Європи. Зокрема, Прем’єр-Міністр України *Денис Шмигаль* наголосив, що інтеграція енергосистеми України в європейську відіграє ключову роль в енергобезпеці України зокрема та європейського континенту загалом. Це має п’ять переваг:

- 1) енергетична незалежність і безпека;
- 2) прозорість і демонополізація;
- 3) експортні можливості;
- 4) декарбонізація;
- 5) оновлення застарілої інфраструктури й розвиток нових технологій [14].

Більш того, 12 жовтня 2021 року було підписано спільну заяву 23 Саміту Україна – ЄС, в якій Євросоюз підтвердив відданість зміцненню політичної асоціації та економічної інтеграції України з ЄС та непохитну підтримку суверенітету й територіальної цілісності Української держави [15]. Зокрема в цій заяві було підтверджено одну з основних цілей Угоди про асоціацію – подальша **інтеграція** України до внутрішнього ринку ЄС, що є фундаментом економічної інтеграції з Євросоюзом [16]. 28 лютого 2022 року Україна подала заявку на членство в ЄС за особливою процедурою, а 23 червня 2022 року Європейська Рада надала Україні статус кандидата на вступ до ЄС.

На загал, завдання щодо системної інфраструктурної інтеграції мають за своїм потенціалом надзвичайно далекосяжні й важливі позитивні перспективи, передусім в аспекті формування і забезпечення реалізації геостратегії сучасної Української держави.

По-четверте. Загострення політичних стосунків із Росією внаслідок її агресивної війни, окупації та спроби анексії українських територій призвело до необхідності суттєвого перелаштування військової, енергетичної, транспортної, економічної, соціальної, кібернетичної та інформаційно-комунікаційної інфраструктури України. І цей комплекс питань є власне політичним – питанням **формування власної стратегії державної інфраструктурної політики і готовності до її результативної реалізації** [17].

У цьому контексті наведу висловлювання російського автора *А. Школьнікова*, який в огляді „Геостратегічні помилки України” задовго до варварської війни, яку розпочав

путінський режим 24 лютого 2022 року, заявив: „Коли буде повністю зруйнована інфраструктура України, на ці території можна входити без бою” [18].

Зрозуміло, що дана позиція повністю відображає ментальність російських владних еліт, щоб ігнорувати такі погляди і не долучати інфраструктурні війни до сучасного арсеналу війн нового покоління. Адже саме за допомогою проведення активних заходів в рамках проведення інформаційно-психологічних заходів, як елемента стратегічних комунікацій [19, с. 172], здійснювався цілеспрямований вплив на різні цільові аудиторії на формування загального меседжу і впровадження нарративу: Україна має бути знищена. Способи можуть бути різними. Найбільш ефективний – знищення інфраструктури.

Ключовим елементом **інфраструктурної війни** виступає **деінфраструктуризація** – так мною пропонується визначати стратегія, що полягає у навмисному та цілеспрямованому, каскадному знищенні об’єктів стратегічної інфраструктури, усього інфраструктурного потенціалу країни з метою встановлення контролю над політичною системою, суб’єктами та центрами прийняття політичних рішень або ліквідації державності [20, с. 744-746].

Поняття деінфраструктуризації мною пропонується визначати через такі поняття: 1) **інфраструктурний цинізм**; 2) **інфраструктурна десуверенізація**, які також є неологізмами і пропонуються мною *вперше* для розширення категорійно-понятійної системи лексем політичних наук, в тому числі і геостратегії як політико-безпекової теорії.

Інфраструктурний цинізм – заперечення в теорії і практиці реалізації стратегії державної інфраструктурної політики цінності об’єктів стратегічної інфраструктури, особливо об’єктів сакрального ландшафту як матеріального наповнення інфраструктурної пасіонарності, інфраструктурного суверенітету та множення інфраструктурного потенціалу суб’єктом, котрий насправді обізнаний зі змістом і суттю, призначенням геостратегії сучасної Української Держави. Конкретними **формами прояву інфраструктурного цинізму** є:

- свідоме та цілеспрямоване знищення об’єктів стратегічної інфраструктури – як стратегія в цілому;

- знищення об’єктів *військової та цивільної* інфраструктури;

- *крадіжка матеріальних ресурсів* в особливо великих розмірах, в тому числі і через знищення об’єктів стратегічної інфраструк-

тури (приклад: біостоти путінського режиму вкрали зерна на \$ 530 млн [21]);

- диверсії щодо *газотранспортних* систем особливо небезпечним способом (*приклад*: навмисне пошкодження антропогенного характеру газогонів із території, що контролюється путінським режимом до Європи: одночасне руйнування трьох ниток газопроводу в Балтійському морі наприкінці вересня 2022 року [22]);

- захоплення *атомних станцій* і вчинення актів *ядерного тероризму* (*приклад*: замінування атомних станцій, розміщення на їх території не передбаченої протоколами безпеки АЕС зброї, погроза персоналу, викрадення персоналу та інші заходи щодо персоналу АЕС [23]);

- знищення об’єктів *енергетичної та транспортної* інфраструктури (*приклад*: 14 вересня 2022 року вороги вдарили крилатими ракетами Х-101 з літаків по гідротехнічним спорудам міста Кривий Ріг з метою спровокувати підняття рівня води в Інгульці [24]);

- блокування *морських шляхів і портів* із метою унеможливлення реалізації морського суверенітету (*приклад*: За даними Міністерства агрополітики, від нереалізованого експорту з портів Україна недоотримала близько 1,5 млрд доларів, а в результаті втрати посівів, техніки та аграрної продукції в елеваторах – 8,5 млрд доларів. Щодня через заблоковані порти Україна недоотримує 170 млн доларів [25]);

- активні заходи щодо *унеможливлення введення санкцій* щодо політичних режимів, які займаються деінфраструктуризацією (*приклад*: за неофіційної інформацією від третіх осіб, під час проведення різноманітних заходів, в рамках яких, поза відкритої повістки проводяться спроби щодо домовленостей про зняття санкцій із конкретних осіб з кола путінського режиму);

- диверсії, псевдо контртерористичні операції.

Свою чергою, **інфраструктурна десуверенізація** – форма ерозії державного суверенітету, процес позбавлення суверенного управління над об’єктами стратегічної інфраструктури, яка чітко і корелятивно пов’язана із втратою державою політичної суб’єктності.

Отже чітко і прозоро, без усіляких натяків та інсинуацій формулою *максиму інфраструктурної війни*: руйнування інфраструктури супротивника відкриває шлях до встановлення домінування над країною.

Моя думка знаходить своє підтвердження і в позиції професор Університету національної оборони Фінляндії, *Акі-Маурі Хухтінен*,

який вважає, що путінський режим має на меті знищення інфраструктури України до зими 2022 року [26].

Тож нині перед політиками формуються нові класи завдань, зумовлені не лише гібридними загрозами, а передусім, світоглядним поділом загроз на такі, що мають тактичний і стратегічний характер. Адже дуже швидко можна дістатися прірви будови державності, опинитися в ярмі чужих інспірованих маніпулятивних алгоритмів управління, якщо хвацько підходити як до формування самих стратегічних поглядів, так і до формування політичних документів стратегічного характеру – актів стратегічної правотворчості. Йдеться передусім про один з них – геостратегію Української держави.

Україна має будувати власну геостратегію розвитку, а не обмежувати свій розвиток напрямом протидії чи то путінському режиму чи то іншим ворогам, які в ті чи інші часи історичного буття нашої автохтонної держави неодноразово та безуспішно приєднувалися до черги охочих знищити українців як націю, українство в цілому і Українську державу зокрема.

Є цінності та інтереси, а партнери та супротивники можуть і будуть змінюватись.

У цьому саме і є істотна різниця стратегії і тактики:

- мислення століттями від мислення роками;
- послуговування цінностями на відміну від зосередження на реалізації інтересів політичних еліт, які почасти одягають у назву „пріоритетні національні інтереси”;
- багатокритеріальність оцінки як чинників впливу, так і різноманітного інструментарію від чітко визначеної мети і засобів її досягнення.

Воднораз унаочнюється додаткова важлива проблема: **органічна єдність політики і права**.

Отже, вкрай важливо зберігати саме **логіку стратегічного мислення і розуміння** даної комплексної проблеми, яку мною пропонується інтерпретувати в **базовому алгоритмі (еталонна модель)**, розробленому мною, що може виступає елементом наукової новизни:

1) **геостратегія** сучасної Української держави має базуватися на стратегічних національних цінностях, позитивних та успішних сталих традиціях державо- і правотворення, реалізованих результативних стратегіях;

2) **секторальні стратегії** – виступають складовим елементом геостратегії, знаходять свій прояв у державній політиці у найбільш важливих сферах життєдіяльності;

3) ключовим інструментарієм секторальних стратегій виступає **стратегічне управління**, яке включає механізми стратегічного планування, прогнозування, передбачення та стратегічних комунікацій на основі стратегічної культури та мислення відповідно до визначених у п. 2 найбільш важливих сферах життєдіяльності;

4) стратегія ДІФСП і стратегічне управління в цілому в комплексі мають формувати необхідні та достатні умови для реалізації **стратегічних національних інтересів** з урахуванням **стратегічних національних пріоритетів**;

5) для реалізації стратегічних національних інтересів у державі створюються спеціальні правові, безпекові, технічні, кібернетичні та інші комплексні режими стійкого функціонування системи **стратегічних об'єктів інфраструктури** (у своїх публікаціях одним із представників моєї наукової школи – **Г. Ю. Зубком** – було наведено достатньо науково обґрунтованих аргументів на користь формування поняття „об'єкти стратегічної інфраструктури”, а також науково обґрунтовано наукову нікчемність застосування терміна „критична” інфраструктура [27]);

6) правове забезпечення даного процесу має відбуватися за допомогою **стратегічної правотворчості**, в тому числі **стратегічних норм**.

На нинішньому етапі слід забезпечити не лише повноцінне, а й ефективне функціонування держави як гнучкого організму, в якому інституційні структури та структури громадянського суспільства мають бути симбіотично поєднаними. Спираючись на наявні інтеграційні ресурси, потрібно моделювати дієві багатовекторні та комплексні шляхи реінтеграції окупованих територій, в тому числі відновлення інфраструктури. Кожен із цих варіантів потребує не лише правового регулювання діяльності відповідних суб'єктів та організації їхньої взаємодії, а передусім політичної волі керівництва країни. Інфраструктура у такому контексті має розглядатися з інтеграційних процесів, а відповідна стратегія має містити систему дій щодо кількісно-якісних перетворень у різних сферах життєдіяльності.

Суттєво зростає роль стратегічної інфраструктури, що може зазнавати ураження внаслідок дії як техногенних, природних, зокрема, кліматичних, так і, передусім, **антропогенних чинників**: наприклад, цілеспрямовані кібератаки на об'єкти стратегічної інфраструктури. Не зважаючи на це, ще й досі не ухвалений Закон України „Про стратегічну

інфраструктуру”. Структура такого закону також мусить мати зовсім інший характер і його розроблення має відбуватись після розроблення і затвердження Стратегії державної інфраструктурної політики України, розробленої на підставі Геостратегії як ключового акта стратегічної правотворчості.

Слід чітко розуміти, що **інфраструктурні війни** – це реальна небезпека для самого існування Української держави, тож відповідною має бути реакція з боку як політичних еліт та політичних інститутів, так і громадянського суспільства.

Тому схвально ставлюсь до рішення президента України, який: 1) констатовано неможливість проведення переговорів із президентом Росії В. Путіним; 2) Кабінету Міністрів України доручено розробити пропозиції щодо багаторівневої системи **гарантування безпеки** на основі багатосторонніх і двосторонніх угод України, які спрямовані на доведення оборонного потенціалу України до рівня, що забезпечуватиме **гарантовану відсіч збройній агресії Російської Федерації**, посилення військової підтримки України з нарощування її оборонних спроможностей, сприяння розвитку оборонно-промислового комплексу і суттєвого збільшення масштабу та обсягів індивідуальної і колективної підготовки українських військовослужбовців [28].

По-п’яте. Україна є однією з найунікальніших країн світу за наявності природних ресурсів, зокрема копалин. На її території, у надрах є унікальні **рідкоземельні метали**, мінеральна сировина, нафта, газ тощо.

Якщо звернутися до історії, то відмітимо, що здійснювана наприкінці XIX початку XX століття імперським урядом економічна політика зумовила формування промислової спеціалізації окремих регіонів в Україні. Унаслідок цієї політики виникли такі промислові центри, як:

- Донецький вугільно-металургійний;
- Криворізький залізорудний;
- Нікопольський марганцевий і Південно-Західний цукровий райони;

• у 1909 році річний видобуток нафти на Прикарпатті становив 2 млн тонн (третє місце у світі після США та Росії).

Нині ж, на державному балансі корисних копалин перебуває 24 родовища з покладами стратегічних, у тому числі рідкоземельних корисних копалин. Сім з них не мають оформлених спецдозволів на користування. Крім того, відкрито значну кількість рудопроявів із різним ступенем геологічної вивченості [29].

До рідкісноземельних металів (РЗМ) або елементів (РЗЕ) належать 17 мінералів, 15 з

яких – із сімейства лантаноїдів (лантан, церій, диспрозіум, ербій, європій, гадоліній, гольмій, іттербій, лютецій, неодим, празеодій, прометій, самарій, тербій і тулій), а два – з групи перехідних металів (скандій та ітрій).

Зокрема, загальні запаси рідкоземельних руд (виміряні і зазначені) складають до 135,7 млн тонн. Понад 40% – у Китаї. Другий за величиною запас має Росія (18%), що складається в основному з лопаріта і апатитів. Утім, через сучасну та розвинену інфраструктуру в Китаї розташовано **більше 90% глобального видобутку стратегічно важливих металів**, які потрібні для виробництва більшості сучасного обладнання.

Саме через те, що Пекін скоротив експортні квоти на ці природні копалини на 40% ще в 2010 році, пояснивши це екологічною безпекою, незважаючи на неодноразові позови до СОТ, **у 2023 році у світі, за моїми прогнозами, суттєво підвищиться рівень соціальної та міждержавної напруженості, збільшиться кількість збройних конфліктів** через закриття багатьох промислових підприємств, передусім це стосується автомобілебудування. Напруженість і так звані торговельні війни США та Китаю, здебільшого є наслідком суттєвої залежності високотехнологічного виробництва США від постачання рідкоземельних елементів з Китаю та високотехнологічного виробництва у Тайвані [30].

Таку саме думку висловлює і *В. Заблоцький*, зазначаючи, що завдяки особливостям структури атомів РЗМ, що надають їм різні оптичні, електричні, металургійні та магнітні властивості, рідкоземи широко використовують у промислових і передусім оборонних технологіях. Так, з 12 т загальної маси американського багатоцільового винищувача п’ятого покоління F-35 рідкоземи становлять 417 кг (3,5%), для 9500-тонного ракетного есмінця типу Arleigh Burke цей показник становить 2360 кг, а для атомного підводного човна типу Virginia (8700 т) – 4173 кг. Від РЗМ залежить і програма створення новаторської лазерної авіаційної гармати для тактичного винищувача. Еластичний світловод гармати містить ербій або неодим, які наразі імпортують з Китаю. Пекін уже зараз володіє ефективним засобом асиметричної відповіді. Для цього йому достатньо будь-якої миті просто обмежити або призупинити критично важливе для американців постачання, що точно ускладнить або навіть зупинить у США виробництво бойових літаків, кораблів, супутникових систем, електричних акумуляторів, турбін вітрових електростанцій. На тлі глобальної

конкуренції з Вашингтоном така можливість видається Пекіну дуже спокусливою. Чітким сигналом початку цієї експортної війни став проєкт китайського закону, що регулюватиме управління „рідкісними корисними копалинами” („Положення про управління рідкісноземельними металами”), оприлюднений у середині лютого 2021 року [31].

Більше того, на мій погляд, активізація КНР щодо приєднання до власної держави Тайваню є наслідком усвідомлення повної залежності інших країн світу від Китаю в аспекті передусім високотехнологічного виробництва і виробництва надсучасних озброєнь, через що навіть фізична здатність до будови нових видів озброєнь після 2025 року іншими країнами стає примарною та сумнівною, оскільки саме рідкоземельні мінерали виступають стратегічною сировиною для їх виробництва. І у цьому аспекті в Україні, після виграшу у війні, формуються достатні передумови для належного використання даної ситуації на свою користь, в тому числі враховуючи концепції постросії. Але для цього потрібно мати власну стратегію, а не курсувати в рамках стратегій інших країн.

За даними фахівців, кожного року Україна потребує 400-600 тонн металів цієї групи, світова потреба понад 81 тис т. Водночас в Україні родовища РЗМ не розробляють, але країна імпортує щороку понад 100–115 т. рідкоземів для потреб оборонного та інших секторів. Великі надії покладають на досліджене Азовське цирконій-ітрієве рідкісноземельне родовище в Нікольському районі Донецької області. Ресурси цього родовища до глибини 300 м оцінюють у 56 млн т. руди, що, як йдеться в статті, „перевищує найбільші розвідані запаси в Китаї (43 млн т.)”. Географічне розташування, наближене до Європи, також робить його привабливим для експлуатації [32].

Тож розробка засад ДІФСР не повинна обмежуватися лише наземними комунікаціями. Слід надавати особливого значення інфраструктурі геоданих, розвитку та дослідженню геосистеми в цілому, а також правовій регламентації діяльності у цій сфері і формуванню політичної волі керівництва країни щодо відстоювання національних інтересів. Причому йдеться не лише про захист власних природних багатств, а й формування умов для доступу України до ресурсів інших країн.

У цьому аспекті суттєвим компонентом інфраструктурної війни виступає обмеження та унеможливлення доступу до власних природних ресурсів, а з іншого боку, створення умов в тому числі за допомогою прямих сило-

вих заходів щодо встановлення контролю над природними ресурсами інших країн. У цьому аспекті суттєвим компонентом саме наукових досліджень з подальшою операціоналізацією їх результатів мають виступати такі, в яких предметом виступає **інфраструктурний ландшафт**, складовими поняття якого є:

- сакральний ландшафт та ієротопія взагалі;
- гуманітарна аура нації;
- антропогенний ландшафт, в тому числі когнітивні війни [33].

Також стосовно рідкоземельних матеріалів слід відійти від закликів тих дослідників та політиків, які пропонують залучати іноземні інвестиції. Досвід Китаю довів, що збереження лише за Україною виняткового статусу щодо розвідки, видобутку і збагачення РЗМ, радіоактивних елементів і вольфраму є вкрай важливим для реалізації інфраструктурного потенціалу, стратегії ДІФСР і геостратегії в цілому. Потрібно на законодавчому рівні заборонити іноземні інвестиції в розвідку, видобуток і збагачення рідкоземельних мінералів, а наявні винятки скасувати, встановивши при цьому граничні обсяги експорту РЗМ. Для цього потрібно організувати стійкі ланцюжки постачання, відновити внутрішній виробничий потенціал з метою збереження конкурентної переваги нашої країни в наукових дослідженнях і розробках, формуванні системи робочих місць.

По-шосте. В умовах децентралізації влади, зростання ролі органів місцевого самоврядування, запровадження засад публічно-приватного партнерства, публічного адміністрування постає питання руба щодо *розширення кола суб'єктів формування й реалізації геостратегії*. Часи, коли політика була прерогативою винятково держави чи певної панівної політичної партії / владних еліт, поступово здають позиції, передусім через неефективність і нездатність політичних інститутів держави самотужки вирішувати комплексні проблеми, які стосуються реалізації національних інтересів у комплексних сферах життєдіяльності.

Передусім це пов'язано із такими, притаманними для сучасної України, найбільш помітними і своєрідними **політичними явищами**, як:

- десакралізація влади та інституційної спроможності держави;
- деінтелектуалізація влади;
- імперативна бюрократія через демонізацію меритократії, в тому числі за допомогою механізмів люстрації, яка може трактуватися як свідоме цілеспрямоване протиправне знищення державного апарату України;

- медійна та мережева експертократія;
- кратофілія олігархату, яка призвела до кримінократії.

Я далекий від тих наукових позицій, які вважають десакралізацію шляхом до розвитку місцевого самоврядування. Адже, розвиваючи позицію *Е. Дюркгейма*, в сакральному суб'єкті суспільних відносин відображають колективні цінності та з його допомогою ідентифікують себе з певною соціальною системою на базі сакрального ландшафту. Адже саме на цінностях будується сучасна геостратегія. Відтак, будь-яке соціальне і є сакральним, а індивідуальне – профанічним. Ось чому антагоністичне ставлення до міфологізації концепції етатизму, призводить до викривленого та спотвореного розуміння призначення держави в епоху глобальних трансформацій, її та ролі політичних інститутів у реалізації геостратегії.

Тож має відбутися не лише переосмислення, а й реальна трансформація рушійних сил концептуалізації та втілення геостратегії, в тому числі вираженої мовою закону і втіленою ефективними діями стратегічних архітекторів. Причому йдеться не тільки і не стільки про ухвалення певних стратегій і концепцій, а насамперед, про дієву участь приватного сектора в стратегічних проєктах, залучення коштів вітчизняних інвесторів через так звані, наприклад „*інфраструктурні, військові облигації*”, що, до речі, є доволі розповсюдженою практикою в інших країнах. Актуальними у даному аспекті є розвідки щодо необхідності впровадження скринінгу прямих іноземних інвестицій в об'єкти стратегічної інфраструктури [34].

Висновки

Безумовно, наведений перелік чинників, що впливають на розуміння меж і особливостей формування та реалізації геостратегії Української держави, не є вичерпним і може бути продовженим, так само як і сама політика має незбагненну кількість граней та проявів. Однак навіть те, що представлено, містить значний науковий потенціал для формування сучасної й релевантної семантики ключового термінологічного сполучення дефініції.

Формулювання чинників, що впливають на геостратегію уможливило сформулювати наступні висновки.

1. Результат реалізації геостратегії Української держави – розвинена, демократична, соціальна й правова, безпекова держава як наслідок стратегічного управління *причинами та умовами, іншими детермінантами*.

2. **Помилка** західних стратегів полягає у тому, що вони *управляють наслідками*, оскільки обмежують свій вплив винятково *путінським режимом* як нескінченний агресивний та імперський авторитаризм, що нескінченно самовідроджується в Росії. Постпутінська Росія приречена знову стати країною агресором, країною, що воює, а захід змушений знову буде управляти наслідками в ролі кризового тактика.

3. Відтак, дії, спрямовані на формування лише постпутінської Росії є хибними і небезпечними, стратегічно обмеженими і помилковими, адже знищення путінського режиму не є достатньою умовою для: 1) унеможливлення формування агресивнішого та репресивнішого імперіалістичного режиму; 2) запобігання ресентименту при формуванні нової державної ідеології; 3) унеможливлення продовження загроз застосування ядерної зброї; 4) запобігання проведення гібридних та проксі війн щодо держав Заходу та взагалі демонстрації вигоди від війни для Росії.

4. Стратегічний вимір виграшу у війні проти Росії не обмежується лише зміною путінського політичного режиму, а включає багатовимірні стратегії взаємин світу із постросією, позбавленої стратегічного потенціалу до будь-яких проявів агресії та нестабільності і непередбачуваності.

5. Стратегія нового світового порядку має враховувати можливі трансформації геостратегічного простору через реалізацію концепції постросії, сформулювати політичну готовність до адекватної концептуалізації цих процесів.

6. Українська держава має бути здатною і мати політичну та стратегічну готовність до розширення свого геостратегічного ландшафту після виграшу і впровадження алгоритмів стратегічного управління до формування постросії у власних інтересах.

7. **Постросія – предмет стратегії західного світу.** Зміна путінського режиму – один із тактичних засобів досягнення стратегічної мети.

Зазначене суттєво трансформує сучасні діоптрії стратегів заходу, і уможливорює по-новому дивитись на **геостратегію** – націотворчу традицію видержавлення власної історії, як когнітивну політико-безпекову практику і макросистему широкомасштабних цілеспрямованих та свідомих, каскадних і комплексних заходів компетентних політичних суб'єктів щодо реалізації державної політики в найбільш важливих сферах життєдіяльності на підставі стратегічних національних цінностей.

Література:

1. Навальний А. Вот как должна выглядеть постпутинская Россия. URL: <https://www.washingtonpost.com/opinions/2022/09/30/alexei-navalny-parliamentary-republic-russian/?fbclid=IwAR0hDhMIL1MmlrZU8Y99lTy11I6wol1LD3zCdG7URw3JI7yIstvo2CdiLUE>
2. Маск виклав свою версію припинення війни РФ проти України: аудиторія проти. URL: <https://amp.hvylya.net/uk/news/260280-mask-izlozhil-svoyu-versiyu-prekrashcheniya-voynu-rf-protiv-ukrainy-auditoriya-vyskazalas-protiv>
3. Глон Маск знову хоче купити Twitter. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-mask-twitter-kupivlia/32065922.html>
4. Ліпкан В.А. Геостратегія сучасної української держави: засади формування. *Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії*. 2022. № 42.
5. Стратегія державної інфраструктурної політики України: [монографія] / Ліпкан В. А. та ін.; за редакцією В. А. Ліпкана. Київ: Ліпкан В. А., 2022. 1008 с.
6. Суд визнав незаконною участь іноземців в органах державної влади України. *Діло*: веб-сайт. URL: <https://dilo.net.ua/novyny/sud-vyznav-nezakonnoyu-uchast-inozemtsiv-v-organah-derzhavnoyi-vlady-ukrayiny/>.
7. В Апараті РНБО України розроблено та введено в експлуатацію сучасну інформаційно-аналітичну систему „СОТА”. *Рада національної безпеки і оборони України*: веб-сайт. URL: <https://www.rnbo.gov.ua/ua/Diialnist/5011.html>.
8. Концепція забезпечення національної системи стійкості: затв. указом Президента України від 27 верес. 2021 р. № 479/2021. *Президент України*: веб-сайт. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/4792021-40181?fbclid=IwAR2z9UuyU8q9GCThFG7NjgzNGTooqF47KVGzZZVT2WpsqGsypDPya09nirc>
9. Стратегія забезпечення державної безпеки: Указ Президента України від 16 лютого 2022 року № 56/20
10. Головний військовий програміст Пентагону: США програли Китаю війну за III. *Root Nation*: веб-сайт. URL: <https://root-nation.com/ua/news-ua/it-news-ua/ua-usa-china-ai/>.
11. Зубко Г. Ю. Шостий технологічний уклад: інфраструктурно-правовий аспект. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 11. С. 218–229.
12. Влада Японії включить метавсесвіти і NFT до плану цифрової трансформації. URL: <https://sryptomisto.com/vlada-iyaponii-vkliuchyt-metavsvity-i-nft-do-planu-tsifrovoi-transformatsii/>.
13. Мироненко П. Методологічні основи політичної стратегії і тактики як системи засобів подолання політичної нестабільності. *Політичні інститути та процеси*. 2016. № 1 (30). С. 29–33.
14. Писана Н. Упевнений рух до інтеграції з європейською енергомережею. *Урядовий кур'єр*. 2021. 12 жовтня. URL: <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/upevnenij-ruh-do-integraciyi-z-evropejskoju-energ/>.
15. Спільна заява Саміту Україна – ЄС. Повний текст. *Укрінформ*: веб-сайт. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3331719-spilna-zaava-samitu-ukraina-es-povnij-tekst.html>.
16. Кулеба виділив 10 принципово нових положень заяви саміту Україна – ЄС. *Укрінформ*: веб-сайт. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3332314-kuleba-vidiliv-10-principovo-novih-polozen-zaavi-samitu-ukrainaes.html>.
17. Ліпкан В. А. Ідея політичної готовності. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2022. № 37.
18. Геостратегические ошибки Украины (Андрей Школьников). *Ютуб*: веб-сайт. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=wM4CdAC0KAg>.
19. Стратегічні комунікації: [словник] / Т. В. Попова та ін.; за редакцією В. А. Ліпкана. Київ : ФОП Ліпкан О.С., 2016. 416 с.
20. Стратегія державної інфраструктурної політики України: [монографія] / Ліпкан В. А. та ін.; за редакцією В. А. Ліпкана. Київ: Ліпкан В. А., 2022. 1008 с.
21. Росія вкрала українського зерна щонайменше на \$530 мільйонів. URL: <http://agro-business.com.ua/agrobusiness/item/25268-rosiia-vkrala-ukrainskoho-zerna-shchonaimenshe-na-usd530-milioniv.html>
22. Nord Stream називає безпрецедентним одночасне пошкодження трьох ниток газопроводу. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2022/09/27/7147558/>.
23. Окупанти викрали гендиректора Запорізької АЕС – Енергоатом. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2022/10/01/novyna/suspilstvo/okupanty-vykraly-hendyrektora-zaporizkoyi-aes-enerhoatom>.
24. Вороги вдарили 8 ракетами по Кривому Рогу: спостерігається витік 100 кубометрів води на секунду. URL: <https://mind.ua/news/20246955-onovleno-vorogi-vdarili-8-raketami-po-krivomu-rogu-sposterigaetsya-vitik-100-kubometriv-vodi-na-se>.
25. Як припинити блокування морських портів України. URL: <https://armyinform.com.ua/2022/05/17/yak-pryruynuty-blokuvannya-morskyh-portiv-ukrayiny/>.
26. Військовий експерт: Росія продовжить атакувати енергосистему України. URL: <https://yle.fi/novyny/3-12622888>.
27. Зубко Г. Ю. Поняття та зміст стратегічних об'єктів інфраструктури. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2020. № 2. Vol. 1. С. 104–115.
28. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30 вересня 2022 року «Щодо дій України у відповідь на спробу Російської Федерації анексувати території нашої держави, з метою

гарантування безпеки євроатлантичного простору, України та відновлення її територіальної цілісності»: Указ Президента України від 30 вересня 2022 року № 679/2022.

29. Кашук Д. Золотые недра Украины. Как привлечь инвесторов на украинский рынок добычи золота и редкоземельных элементов. *Економічна правда*: веб-сайт. URL: <https://www.epravda.com.ua/rus/columns/2020/06/23/662171/>.

30. Кашук Д. Золотые недра Украины. Как привлечь инвесторов на украинский рынок добычи золота и редкоземельных элементов. *Економічна правда*: веб-сайт. URL: <https://www.epravda.com.ua/rus/columns/2020/06/23/662171/>.

31. Заблоцький В. США-Китай. Війна за метал. *Український тиждень*: веб-сайт. URL: <https://tyzhden.ua/World/252116>.

32. Україна імпортує рідкоземельні метали, але не розробляє власні родовища. *Український тиждень*: веб-сайт. URL: <https://tyzhden.ua/Economics/252135>.

33. Савин Л. Потенциал информационно-когнитивного противоборства. URL: <https://katehon.com/ru/article/potencial-informacionno-kognitivnogo-protivoborstva>; Когнитивная война за мозг. *Colonel Cassad. Livejournal*: веб-сайт. URL: <https://colonelcassad.livejournal.com/7137592.html>

34. Теленик С. Адміністративно-правові основи скринінгу інвестицій в об'єкти критичної інфраструктури. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 9. С. 135–141.

References:

1. Navalnyj, A. *Vot kak dolzhna vyglyadet postputinskaya Rossiya* [This is what post-Putin Russia should look like]. [www.washingtonpost.com](https://www.washingtonpost.com/opinions/2022/09/30/alexei-navalny-parliamentary-republic-russian/?fbclid=IwAR0hDhMIL1MmlrZU8Y99ITy1116wo1LD3zCdG7URw3JI7yIstvo2CdLUE) Retrieved from <https://www.washingtonpost.com/opinions/2022/09/30/alexei-navalny-parliamentary-republic-russian/?fbclid=IwAR0hDhMIL1MmlrZU8Y99ITy1116wo1LD3zCdG7URw3JI7yIstvo2CdLUE> [in Russian].

2. Musk vyklav svoiu versiuiu pryynennia viiny RF proty Ukrainy: audytoriiia proty. [Musk presented his version of ending the Russian war against Ukraine: the audience is against] amp.hvylya.net Retrieved from <https://amp.hvylya.net/uk/news/260280-mask-izlozhl-svoyu-versiyu-prekrashcheniya-voyny-rf-protiv-ukrainy-auditoriya-vyskazalas-protiv> [in Ukrainian].

3. Ilon Musk znovu kхоchoe kupyty Twitter. [Elon Musk wants to buy Twitter again]. www.radiosvoboda.org Retrieved from <https://www.radiosvoboda.org/a/news-mask-twitter-kupivlia/32065922.html> [in Ukrainian].

4. Lipkan, V. A. (2022). Heostrategiia suchasnoi ukrainskoi derzhavy: zasady formuvannia [Geostrategy of the modern Ukrainian state: principles of formation]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriiia filosofsko-politolo-hichni studii – Bulletin of Lviv University. Series of philosophical and political studies*, 42 [in Ukrainian].

5. Lipkan, V. A. & Zubko, H. Yu. (2022). *Strategiia derzhavnoi infrastruktornoj polityky Ukrainy: [monohrafiia]* [The strategy of the state infrastructure policy of Ukraine: [monograph]]. V. A. Lipkan (Ed.). Kyiv: Lipkan V. A. [in Ukrainian].

6. Sud vyznav nezakonnoiu uchast inozemtsiv v orhanakh derzhavnoi vlady Ukrainy. Dilo: veb-sait. [The court recognized the illegal participation of foreigners in the state authorities of Ukraine. Business: Website.] dilo.net.ua Retrieved from <https://dilo.net.ua/novyny/sud-vyznav-nezakonnoyu-uchast-inozemtsiv-v-organah-derzhavnoyi-vlady-ukrayiny/>. [in Ukrainian].

7. V Aparati RNBO Ukrainy rozrobлено ta vvedeno v ekspluatatsiiu suchasnu informatsiino-analitychnu systemu „SOTA”. Rada natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy: veb-sait [A modern information and analytical system "SOTA" was developed and put into operation in the apparatus of the NSDC of Ukraine. National Security and Defense Council of Ukraine: website]. www.rnbo.gov.ua Retrieved from <https://www.rnbo.gov.ua/ua/Dialnist/5011.html>. [in Ukrainian].

8. Kontseptsiiia zabezpechennia natsionalnoi systemy stiikosti: zatv. ukazom Prezydenta Ukrainy vid 27 veres. 2021 r. № 479/2021. Prezydent Ukrainy: veb-sait [The concept of ensuring the national system of stability: approved. by decree of the President of Ukraine dated September 27, 2021 No. 479/2021. President of Ukraine: website]. www.president.gov.ua Retrieved from <https://www.president.gov.ua/documents/4792021-40181?fbclid=IwAR2z9UuyU8q9GCThFG7NjgzNGTooqF47KVGzZZVT2WpsqGsypDPya09nirc> [in Ukrainian].

9. Strategiia zabezpechennia derzhavnoi bezpeky: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 16 liutoho 2022 roku № 56/20 [Strategy for ensuring state security: Decree of the President of Ukraine dated February 16, 2022 No. 56/20]. (2022, February 16). [in Ukrainian].

10. Holovnyi viiskovyi prohramist Pentahonu: SSHa prohraly Kytaiu viinu za ShI. Root Nation: veb-sait [The Pentagon's chief military programmer: The US lost the AI war to China. Root Nation: Website]. root-nation.com Retrieved from <https://root-nation.com/ua/news-ua/it-news-ua/ua-usa-china-ai/>. [in Ukrainian].

11. Zubko, H. Yu. (2019). Shostyi tekhnolohichni ukklad: infrastruktorno-pravovyi aspekt [Sixth technological settlement: infrastructural and legal aspect]. *Pidpriemnytsvo, hospodarstvo i pravo – Entrepreneurship, economy and law*, 11, 218–229. [in Ukrainian].

12. Vlada Yaponii vkluchyt metavsesvity i NFT do planu tsyfrovoy transformatsii [The Japanese government will include metauniverses and NFTs in the digital transformation plan]. cryptomisto.com Retrieved from <https://cryptomisto.com/vlada-iaponii-vkluchyt-metavsesvity-i-nft-do-planu-tsyfrovoy-transformatsii/> [in Ukrainian].

13. Myronenko, P. (2016). Metodolohichni osnovy politychnoi stratehii i taktyky yak systemy zasobiv podolannia politychnoi nestabilnosti [Methodological foundations of political strategy and tactics as a system of means of overcoming political instability]. *Politychni instytuty ta protsesy – Political institutions and processes*, 1 (30), 29–33. [in Ukrainian].
14. Pysana, N. Upevnenyi rukh do intehtratsii z yevropeiskoju enerhomerezheiu. Uriadovi kurier. 2021. 12 zhovtnia [Confident movement towards integration with the European energy grid. Government Courier. 2021. October 12]. ukurier.gov.ua Retrieved from <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/upevnenij-ruh-do-integraciyi-z-yevropejskoyu-energ/>. [in Ukrainian].
15. Spilna zaiava Samitu Ukraina – YeS. Povnyi tekst. Ukrinform: veb-sait [Joint statement of the Ukraine-EU Summit. Full text. Ukrinform: website]. www.ukrinform.ua Retrieved from <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3331719-spilna-zaava-samitu-ukraina-es-povnij-tekst.html>. [in Ukrainian].
16. Kuleba vydilyv 10 pryntsyypovo novykh polozhen zaiavy samitu Ukraina – YeS. Ukrinform: veb-sait [Kuleba singled out 10 fundamentally new provisions of the statement of the Ukraine-EU summit. Ukrinform: website]. www.ukrinform.ua Retrieved from <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3332314-kuleba-vidilyv-10-principovo-novih-polozhen-zaavi-samitu-ukrainaes.html>. [in Ukrainian].
17. Lipkan, V. A. (2022). Ideia politychnoi hotovnosti [The idea of political readiness]. *Aktualni problemy filosofii ta sotsiologhii – Actual problems of philosophy and sociology*, 37. [in Ukrainian].
18. Geostrategicheskie oshibki Ukrainy (Andrej Shkolnikov). Yutub: veb-sajt. [Geostrategic Mistakes of Ukraine (Andrey Shkolnikov). YouTube: website]. www.youtube.com Retrieved from <https://www.youtube.com/watch?v=wM4CdAC0KAg>. [in Russian].
19. Popova, T. V. & Lipkan, V. A. (2016). *Stratehichni komunikatsii: [slovyk] [Strategic communications: [dictionary]]*. V. A. Lipkan (Ed.). Kyiv: FOP Lipkan O.S. [in Ukrainian].
20. Lipkan, V. A. & Zubko, H. Yu. (2022). *Stratehiia derzhavnoi infrastruktornoj polityky Ukrainy: [monohrafiia] [The strategy of the state infrastructure policy of Ukraine: [monograph]]*. V. A. Lipkan (Ed.). Kyiv: Lipkan V. A. [in Ukrainian].
21. rosiia vkrala ukrainskoho zerna shchonaimenshe na \$530 milioniv [Russia stole at least \$530 million worth of Ukrainian grain]. agro-business.com.ua Retrieved from <http://agro-business.com.ua/agrobusiness/item/25268-rosiia-vkrala-ukrainskoho-zerna-shchonaimenshe-na-usd530-milioniv.html> [in Ukrainian].
22. Nord Stream nazyvaie bezpretsedentnym odnochasne poshkodzhennia trokh nytok hazoprovodu [Nord Stream calls the simultaneous damage of three gas pipeline strands unprecedented]. www.eurointegration.com.ua Retrieved from <https://www.eurointegration.com.ua/news/2022/09/27/7147558/>. [in Ukrainian].
23. Okupanty vykraly hendyrektora Zaporizkoi AES – Enerhoatom [The occupiers kidnapped the general director of the Zaporizhzhia NPP – Energoatom]. www.slovoidilo.ua Retrieved from <https://www.slovoidilo.ua/2022/10/01/novyna/suspilstvo/okupanty-vykraly-hendyrektora-zaporizkoyi-aes-enerhoatom>. [in Ukrainian].
24. Vorohy vdaryly 8 raketamy po Kryvomu Rohu: sposterihaetsia vytyk 100 kubometriv vody na sekundu [Enemies hit Kryvyi Rih with 8 missiles: a leak of 100 cubic meters of water per second is observed]. mind.ua Retrieved from <https://mind.ua/news/20246955-onovleno-vorogi-vdarili-8-raketami-po-krivomu-rogu-sposterigaetsya-vitik-100-kubometriv-vodi-na-se>. [in Ukrainian].
25. Iak pryynyty blokuvannia morskyykh portiv Ukrainy [How to stop blocking Ukrainian seaports]. armyinform.com.ua Retrieved from <https://armyinform.com.ua/2022/05/17/yak-pryynyty-blokuvannya-morskyykh-portiv-ukrayiny/>. [in Ukrainian].
26. Viiskovy ekspert: Rosiia prodovzhyt atakuvaty enerhosystemu Ukrainy [Military expert: Russia will continue to attack Ukraine's energy system]. yle.fi Retrieved from <https://yle.fi/novyny/3-12622888>. [in Ukrainian].
27. Zubko, H. Yu. (2020). Poniattia ta zmist stratehichnykh obektiv infrastruktury [Concept and content of strategic infrastructure objects]. *Visegrad Journal on Human Rights*, 2. Vol. 1., 104–115. [in Ukrainian].
28. Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 30 veresnia 2022 roku «Shchodo dii Ukrainy u vidpovid na sprobu Rosiiskoi Federatsii aneksuvaty terytorii nashoi derzhavy, z metoiu harantuvannia bezpeky yevroatlantychnoho prostoru, Ukrainy ta vidnovlennia yii terytorialnoi tsilnosti»: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 30 veresnia 2022 roku № 679/2022 [On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine dated September 30, 2022 "Regarding the actions of Ukraine in response to the Russian Federation's attempt to annex the territories of our state, with the aim of guaranteeing the security of the Euro-Atlantic space, Ukraine and restoring its territorial integrity": Decree of the President of Ukraine dated 30 September 2022 No. 679/2022.] (2022, September 30). [in Ukrainian].
29. Kashuk, D. Zolotye nedra Ukrainy. Kak privlech investorov na ukrainskij rynek dobychi zolota i redkozemelnykh elementov. Ekonomichna pravda: veb-sajt [Golden bowels of Ukraine. How to attract investors to the Ukrainian market for the extraction of gold and rare earth elements. Economic truth: website]. www.epravda.com.ua Retrieved from <https://www.epravda.com.ua/rus/columns/2020/06/23/662171/>. [in Russian].
30. Kashuk, D. Zolotye nedra Ukrainy. Kak privlech investorov na ukrainskij rynek dobychi zolota i redkozemelnykh elementov. Ekonomichna pravda: veb-sajt [Golden bowels of Ukraine. How to attract investors to the Ukrainian market for the extraction of gold and rare earth elements. Economic truth: website]. www.epravda.com.ua Retrieved from <https://www.epravda.com.ua/rus/columns/2020/06/23/662171/>. [in Russian].

31. Zablotskyi, V. SShA-Kytai. Viina za metal. Ukrainskyi tyzhden: veb-sait [USA-China. War for metal. Ukrainian Week: website]. tyzhden.ua Retrieved from <https://tyzhden.ua/World/252116>. [in Ukrainian].
32. Ukraina importuie ridkozemelni metaly, ale ne rozrobliiae vlasni rodovyshcha. Ukrainskyi tyzhden: veb-sait [Ukraine imports rare earth metals, but does not develop its own deposits. Ukrainian Week: website]. tyzhden.ua Retrieved from <https://tyzhden.ua/Economics/252135> [in Ukrainian].
33. Savin, L. Potencial informacionno-kognitivnogo protivoborstva [The potential of information-cognitive confrontation]. katehon.com Retrieved from <https://katehon.com/ru/article/potencial-informacionno-kognitivnogo-protivoborstva> [in Russian]; Kognitivnaya vojna za mozg. Solonel Sassad. Livejournal: veb-sajt [Cognitive war for the brain. Colonel Cassad. Livejournal: website]. colonelcassad.livejournal.com Retrieved from <https://colonelcassad.livejournal.com/7137592.html> [in Russian].
34. Telenyk, S. (2019). Administratyvno-pravovi osnovy skryninhu investytsii v obiekty krytychnoi infrastruktury [Administrative and legal basis of screening investments in critical infrastructure facilities]. *Pid-priemnytstvo, hospodarstvo i pravo –Entrepreneurship, economy and law*, 9, 135-141 [in Ukrainian].